

ВИМІРЮВАННЯ ТЕМПЕРАТУРИ З ВИКОРИСТАННЯМ УЛЬТРАЗВУКОВОГО ДАТЧИКА ВИМІРУ ВІДСТАНІ HC-SR04

У сучасному науковому світі фізика займає одне із провідних місць та урізноманітнює методи вимірювання величин. Наприклад, для вимірювання температури існують такі методи: об'ємний, манометричний, терморезисторний (метод термоопору), термоелектричний, пірометричний та ультразвуковий.

Ультразвук – пружні звукові коливання високої частоти. Людське вухо сприймає поширюються в середовищі пружні хвилі частотою приблизно до 16-20 кГц; коливання з більш високою частотою є ультразвук (за межею чутності). Зазвичай ультразвуковим діапазоном вважають смугу частот від 20000 до мільярда Гц. Звукові коливання з більш високою частотою називають гіперзвуком. У рідинах і твердих тілах звукові коливання можуть досягати 1000 ГГц. Поняття «ультразвук» придбало в даний час більш широкий зміст, ніж просто позначення високочастотної частини спектра акустичних хвиль. З ним пов'язані цілі області сучасної фізики, промислової технології, інформаційної та вимірювальної техніки, медицини та біології.

Випромінювачі ультразвуку можна поділити на дві великі групи. До першої відносяться випромінювачі-генератори; коливання у них збуджуються через наявність перешкод на шляху постійного потоку – струменя газу або рідини. Друга група випромінювачів – електроакустичні перетворювачі, вони перетворюють вже задані коливання електричної напруги або струму в механічне коливання твердого тіла, яке і випромінює в навколишнє середовище акустичні хвилі. Широке поширення ультразвукових методів обумовлено появою нових надійних засобів випромінювання та прийому акустичних хвиль, з одного боку, забезпечили можливість істотного підвищення випромінюваної ультразвукової потужності та збільшення чутливості при прийомі слабких сигналів, а з іншого – дозволили просунути верхню межу діапазону випромінюваних і прийнятих хвиль в область гіперзвукових частот.

Ультразвуковий датчик HC-SR04 може бути використаний для вимірювання відстані між датчиком і до перешкоди, в діапазоні від 2 до 400 см, причому межа точності може досягати до 3 мм. Модуль включає ультразвуковий передавач, приймач і вузол контролю. На покази датчика практично не впливають сонячне випромінювання і електромагнітні шуми. При використанні ультразвукового датчика для вимірювання температури, необхідно врахувати вплив температури на швидкість поширення ультразвукових хвиль. Для компенсації впливу температури необхідно провести калібрування ультразвукового датчика з використанням відомих значень температури та відстані. Вимірювання температури з використанням ультразвукового датчика може бути корисним для вимірювання температури у важкодоступних місцях або у випадках, коли інші методи вимірювання недоступні. При використанні ультразвукового датчика для вимірювання температури, необхідно врахувати його обмежену точність і можливість помилки, пов'язані з шумом вимірювання та іншими факторами.

Також точність датчика залежить ще від декількох факторів:

- Температури і вологості повітря;
- Відстані від об'єкта;
- Розташування щодо датчика;
- Якості виконання елементів модуля датчика.

В основу принципу дії будь-якого ультразвукового датчика закладено явище відображення акустичних хвиль, що поширюються в повітрі. Як відомо, швидкість поширення звуку в повітрі залежить від властивостей цього самого повітря.

Датчики, випускаючи хвилі і заміряючи час до їх повернення, не знають, в якому саме середовищі вони будуть поширюватися і використовують для розрахунків середню величину. Саме через ці фактори в реальних умовах датчик HC-SR04, може давати недостовірну інформацію. Саме цей метод вимірювання температури не є самим простим та ефективним, але входить у різновид. Ультразвуковий метод вимірювання температури може бути додатковим засобом контролю, але необхідно провести додаткові дослідження для підтвердження його точності та надійності.

Список використаних джерел

1. Зорко Є.В. Метод підвищення точності перетворювачів для ультразвукової діагностики / Є.В. Зорко, Т.Р. Ключко // Погляд у майбутнє приладобудування: 11 Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів, м. Київ, 15 – 16 травня 2018 р. – НТУУ «КПІ». – 2018. – с. 344 –347.
2. М. Гоцацок, Нейт Сілвер. Сигнал і шум. Чому більшість прогнозів виявляються хибними. 2018 р. – с. 544.
3. В. Д. Дідух, Ю. А. Рудяк, О. А. Багрій-Заяць Біологічна фізика з фізичними методами аналізу. Навчальний посібник. / Тернопіль 2021 р. – с. 305.